

N:o 52.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 12 Maj 1885.
— — — — Andra Kammaren den 12 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, med förslag till Lag angående byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer, så ock af särskild sockenstufva.

(Lag-Utskottets Utlåtande N:o 52.)

Till Konungen.

Riksdagen, hos hvilken framställningen skett om äudrade grunder för skyldigheten att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer, har funnit en revision af de enligt förordningen den 4 November 1876 härutinnan gällande bestämmelser påkallas af förhållandena.

1876 års förordning stadgar allenast en utsträckning till alla fastigheter af de skyldigheter i nu förevarande hänseende, hvilka tillförene ålegat endast den i mantal satta jorden, äfvensom en förändring i beräkningsgrunden för skyldighetens utgörande af fastighet, i det denna dädanefter blef det fastigheten åsatta fyrktal. Deremot blefvo de föräldrade bestämmelserna om de matlag åliggande skyldigheter icke i någon mån rubbade, och deltagande i utgiften ålades icke heller öfriga i fyrktal satta beskattningsföremål. Riksdagen delar den upp-

fattning, att nu anförda förhållanden innebära en orättvisa, hvilken bör afhjelpas så snart som möjligt, och detta desto hellre, som nästan öfverallt i landet, särskildt kring de nyuppstående jernvägsstationerna, fyrktalet för andra beskattningsföremål än fastighet torde ökas i långt större proportion än fyrktalet för fastighet och härigenom äfven ökas orättvisan i grunderna för skyldighetens utgörande. Bestämmelsen, att i fråga om byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer »dagsverken skola utgöras efter matlag», torde få anses otidsenlig och olämplig. Skatteregleringskomitén har ock, i sitt den 13 September 1882 afgifna utlåtande och förslag angående skatteförhållandena i riket, uttalat, att, enligt komiténs åsigt, nu ifrågavarande dagsverkskyldighet efter matlag bör försvinna, desto hellre som den omständigheten, att kyrkobyggnad nu mera vanligen upplåtes på entreprenad emot viss betalning, försvårar, om ej omöjliggör särskiljandet, hur stor del af kostnaden bör utgöras å ena sidan af fastighet och å den andra af matlag. Komitén upplyser ock derom, att, ehuru nu gällande stadganden om skyldigheten att bygga kyrka synas vara ganska tydliga, de dock blifvit mycket olika tillämpade, enligt hvad inhemtas af de uppgifter angående förhållandena år 1878, som i detta hänseende till komitén inkommit. Enligt dessa uppgifter hade af det belopp, som utgått af fastighet eller inkomst, något öfver 69 procent uttagits enligt den i lag stadgade grund, men deremot omkring 31 procent efter olika grunder, hvilka i större eller mindre mån aflägsnat sig från den lagliga, och hade afvikelser från hvad gällande lag stadgade angående dem, som vore skyldiga att deltaga i besväret, och grunden, hvarefter det borde utgöras, egt rum inom alla län med undantag af Vesterbottens. Af hela den utgjorda byggnadskostnaden hade ej mindre än omkring 27 procent blifvit uttagna efter matlags- eller personlig beskattningsgrund. Förfarandet härvid hade dock varit särdeles olika inom olika delar af riket.

Sådana förhållanden, som de nu antydda, erfordra, enligt Riksdagens tanke, ovilkorligen en rättelse; och Riksdagen anser sig, i fråga om sättet för denna, böra förorda den förut beträffande deltagande i ej mindre tingshusbyggnad än prestgårdsbyggnad antagna grund för deltagandet, eller att kostnaden för besväret skall utgöras af alla dem, som inom församlingen erlägga kommunalutskylder, för fastighet efter hela samt för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal. För denna fördelning åberopar Riksdagen de skäl, som blifvit förut andragna för fördelningen af tingshus- och prestgårdsbyggnadsbesvären.

Från deltagande i kyrkobyggnad skulle visserligen, enligt privi-

legierna för ridderskapet och adeln den 16 Oktober 1723, § 8, befrielse åtnjutas för säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län; men, enligt de åsigter, som numera gjort sig gällande och funnit ett uttryck i lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse den 26 September 1884, äfvensom i den under nu innevarande riksmöte af Riksdagen, på Eders Kongl. Maj:ts proposition, antagna lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård, skulle, sedan rättigheten att besitta säterier icke längre är frälsemän allena förbehållen, utan blifvit utsträckt till hvarje svensk medborgare, privilegierna icke kunna lägga hinder i vägen mot att ålägga säteriegare i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, i likhet med andra fastighetsegare i riket, deltagande uti nu ifrågavarande besvär.

Förhållandet torde deremot få anses annorlunda beträffande prestgårdarne i ofvan nämnda provinser. Som bekant, byggas och underhållas i nämnda provinser kyrkorna till största delen med kyrkotionden, hvilken i dessa provinser fortfarande är kyrkorna bibehållen. Af gammalt njöts i Danmark för prestgårdar frihet från utgörande af tionde. Häraf kom sig sannolikt, att prestgårdarne äfven ansågos frie från kyrkobyggnad. Då nu 1723 års privilegier för presterskapet i slutet af fjerdje punkten stadga, att hvad Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län vidkommer, så skall presterskapet efter fredsfördragen och Malmö recessen njuta och behålla under vanlig frihet deras prestegårdar, samt att de desslikes skola njuta de förmoner, som de i kraft af förbemälte fredsfördrag och Malmö recess af ålder haft hafva; så har, på grund af detta stadgande i presterskapets privilegier samt det hithörande innehållet uti de der åberopade handlingarne, Riksdagen funnit det nödigt att för dem, hvilka må ega åtnjuta de genom presterskapets privilegier förunnade förmåner, göra liknande undantag, som i den af Riksdagen antagna lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård.

Bland det, som till kyrka hör, upptogs i 26 kap. 1 § Byggningsbalken i dess ursprungliga lydelse äfven *fattigstufva*. Denna byggnad uteslöts emellertid i 1876 års förordning, då deltagande i densamma syntes böra ega rum efter samma grunder som deltagande i kostnaden för fattigvården i allmänhet.

Vid den nu ifrågasatta förändrade lagstiftning rörande deltagande i byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer synes särskild uppmärksamhet böra egnas åt en byggnad, som hittills räknats såsom hörande till kyrkan, eller *sockenstufva*. Denna byggnad synes, med

nutida förhållanden och nutida användande, icke vidare böra räknas såsom till kyrka hörande. Der emellertid, såsom icke sällan är händelsen, särskild uteslutande för det ändamål, som med sockenstufva tillgodoses, afsedd byggnad finnes uppförd eller blifver uppförd, böra, enligt Riksdagens tanke, för deltagande i kostnaden för *dylik* sockenstufvas underhåll eller nybyggnad samma grunder gälla, som äro antagna beträffande tingshusbyggnad och prestgårdsbyggnad samt nu af Riksdagen föreslås till antagande beträffande kyrka med hvad dertill hörer. Riksdagen finner nemligen, att för fastighets deltagande härvidlag i högre mån än andra beskattningsföremål samma skäl tala, hvilka beträffande öfriga anförda byggnader gjort sig gällande. Der åter, såsom mångenstädes är händelsen, »socknestufva» icke består af särskild fristående och enkom för detta ändamål uppförd byggnad, utan »socknestufvan» finnes sammanbyggd med annan eller andra kommunalbyggnader, t. ex. fattigstuga eller skolhus, eller der, vid ifrågakommande nybyggnad, sådan anordning eger rum, torde för deltagande i byggnad eller underhåll af *dylik*, med annan kommunalbyggnad sammanbyggd sockenstufva samma grunder böra gälla, som för deltagande i de kommunalbyggnader, i sammanhang med hvilka sockenstufvan är uppförd eller uppföres, helst annars ofta stor svårighet skulle uppstå att på ett tillfredsställande sätt fördela kostnaden för hela byggnaden å de delar, med särskilda ändamål, af hvilka den utgöres.

Riksdagen föreslår, att lagens bestämmelser skola vara gällande der icke annorlunda är särskildt förordnad. Riksdagen har härigenom velat från lagens tillämpning undantaga fall, der, såsom t. ex. vid s. k. lukrativ patronatsrätt, angående särskilda kyrkors byggnad och underhåll andra bestämmelser äro gällande.

Då genom ingressen till den lag, Riksdagen här nedan föreslår, 26 kap. 1 § Byggningabalken i dess helhet skulle komma att upphävas, så torde af den omständighet, att, derest Riksdagens förslag vinner Eders Kongl. Maj:ts bifall, sålunda den särskilda grund, nu i lag stadgas för deltagande i byggnad och underhåll af sockenstufva, är upphäfd, följa, att i de fall, för hvilka icke genom den nya lagen andra grunder finnas bestämda, eller för de fall, att sockenstufva icke enkom för det med sådant hus afsedda ändamål, utan i sammanhang med annan kommunal byggnad är eller varder uppförd, de grunder skola gälla, som äro stadgade beträffande bestridande af kommunala utgifter i allmänhet. Hvad 26 kap. 1 § Byggningabalken i öfrigt stadgar, att »innan något i ty mål (kyrkobyggnad) företages, skola socknemän kallas tillhoppa att derom samrådas och sig förena», torde, vid jämförelse med

stadgandet i § 2 af förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862, att till kyrkostämmas handläggning höra frågor om, bland annat, »byggnad och underhåll af kyrkan, med hvad dertill hörer», icke behöfva i den nya lagen särskildt upptagas.

Med anledning af hvad Riksdagen nu andragit, har Riksdagen för sin del antagit följande:

Lag

*angående byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer,
så ock af särskild sockenstufva.*

Med upphäfvande af 26 kapitlet 1 § Byggningabalken, sådant nämnda lagrum lyder i förordningen den 4 November 1876, så ock hvad allmänna författningar innehålla stridande mot denna lag, förordnas som följer:

Kyrka med klockstapel, kyrkomur och annat, som till kyrka hörer, så ock sockenstufva, som enkom för det med sådant hus afsedda ändamål, utan sammanhang med annan kommunal byggnad är eller varder uppförd, skola, der icke annorlunda är särskildt förordnad, uppehållas och byggas på deras bekostnad, hvilka inom församlingen erlægga kommunalutskylder. I sådan kostnad skola de skattskyldige deltaga, för fastighet efter hela och för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal; dock vare de, hvilka ega åtnjuta de genom presterskapets privilegier förunnade förmåner, ej skyldige att i den kostnad deltaga i vidsträcktare mån, än som med samma privilegier må vara förenligt. Uppkommer vid beräkning, som ofvan sägs, bråktal, skall det bortfalla.

Detta sitt beslut får Riksdagen härmed för Eders Kongl. Maj:t tillkännagifva.

Med undersåtlig vördnad:

Stockholm den 12 Maj 1885.
